

ПОЛТАВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Факультет обліку та фінансів
Кафедра економічної теорії та економічних досліджень

Пояснювальна записка

до кваліфікаційної роботи
на здобуття ступеня вищої освіти Магістр

на тему: «Методика обліку власного капіталу та аналіз фінансової стійкості
підприємства»

Виконав: здобувач вищої освіти
за освітньо-професійною програмою
Облік і оподаткування
спеціальності 071 Облік і оподаткування
ступеня вищої освіти Магістр
групи 1
Овчаренко А. Ю.
Керівник: Тютюнник Ю. М.

Полтава – 2021 року

ЗМІСТ

	ст.
ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ОСНОВИ ОБЛІКУ	
ВЛАСНОГО КАПІТАЛУ.....	6
1.1. Економічний зміст власного капіталу, його функції, особливості формування на підприємствах різних форм власності.....	6
1.2. Стан дослідженості проблеми та наукові напрями її вирішення.....	13
РОЗДІЛ 2. ОБЛІК ВЛАСНОГО КАПІТАЛУ.....	17
2.1. Організаційно-правові засади діяльності та облікова політика підприємства.....	17
2.2. Облік власного капіталу та відображення інформації у звітності.....	23
2.3. Податкові аспекти обліку власного капіталу.....	31
РОЗДІЛ 3. АНАЛІЗ ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ ПІДПРИЄМСТВА.....	35
3.1. Фінансово-економічний стан суб'єкта господарювання.....	35
3.2. Оцінювання фінансової стійкості підприємства за системою відносних показників та аналіз типу фінансової стійкості.....	42
3.3. Розрахунок і факторний аналіз порогу рентабельності та запасу фінансової стійкості.....	46
ВИСНОВКИ.....	53

ВСТУП

Актуальність теми. Запровадження в Україні приватної власності та особливості ведення господарської діяльності аграрних господарств зумовили необхідність подальшого розвитку ефективних форм управління капіталом підприємства та раціональної підтримки фінансової стійкості, що, в свою чергу, вимагає переосмислення економічної суті власних ресурсів та включення їх до складу об'єктів бухгалтерського обліку.

На сьогоднішній день в Україні ще не створено дієвої системи регулювання обліку власного капіталу, яка б достатньою мірою підтримувала потенціал можливостей забезпечення конкурентних переваг господарств на ринку та формувала інформацію про якісні характеристики фінансової стійкості в сучасних умовах.

Отже, існує потреба в створенні ефективних методичних основ інформаційного забезпечення суб'єктів господарювання щодо раціонального ведення та використання власного капіталу, що сприятиме проведенню контролю та економічного аналізу наявності і стану використання власних ресурсів, пошуку резервів підвищення рівня фінансової стійкості. Відсутність належного облікового забезпечення власного капіталу в розрізі сільськогосподарських підприємств, невідповідність окремих теоретичних положень та потреба в практичних рекомендаціях щодо вирішення питань визнання, оцінки, облікового та звітного відображення власного капіталу зумовили вибір теми кваліфікаційної роботи.

Мета і завдання дослідження. Мета дослідження – обґрунтування теоретичних положень та практичних рекомендацій щодо покращення методики обліку власного капіталу й аналізу фінансової стійкості суб'єктів господарювання.

Для досягнення мети в роботі поставлено такі завдання:

- виявити сутність економічних категорій щодо власного капіталу та фінансової стійкості, узагальнити позиції провідних науковців щодо трактування

даних понять;

- визначити напрями удосконалення управління власним капіталом;
- критично оцінити систему документування формування та використання власного капіталу, отримання прибутку чи збитку в процесі економічної діяльності підприємства; розробити пропозиції з удосконалення аналітичного та синтетичного обліку власного капіталу;
- провести комплексне оцінювання фінансової стійкості С(Ф)Г «ХХХ» за системою відносних та абсолютних показників.

Об'єкт і предмет дослідження. Об'єктом дослідження є теоретико-методичні засади, а також діюча практика обліку власного капіталу підприємств аграрної сфери та оцінювання їх фінансової стійкості.

Предметом дослідження є облікові процедури відображення господарських операцій щодо формування та використання власного капіталу в С(Ф)Г «ХХХ» Кременчуцького району Полтавської області.

Наукова новизна одержаних результатів. Наукова новизна одержаних автором результатів полягає у наступному:

- запропоновано аспекти щодо трактування поняття власного капіталу, які сприятимуть підвищенню точності його формулювання;
- виділено фактори, від яких залежить величина власного капіталу, та узагальнено напрями підвищення ефективності його використання в умовах ринкових відносин;
- наведено основні елементи облікової політики щодо власного капіталу, які в обов'язковому порядку застосовуються підприємствами;
- визначена послідовність аналізу фінансової стійкості селянського (фермерського) господарства за системою відносних та абсолютних показників.

Методи дослідження. Основою дослідження є фундаментальні положення економічної теорії, праці вітчизняних і зарубіжних вчених з проблем обліку власного капіталу та аналізу фінансової стійкості підприємств.

Для реалізації поставлених завдань дослідження використовувалися такі методи: діалектичний метод пізнання та теоретичного узагальнення – для

комплексного дослідження питань методики обліку власного капіталу; абстрактно-логічний – для формулювання мети і завдань дослідження; комплексно-системний підхід – для вивчення положень національного законодавства щодо обліку власного капіталу; індукції та дедукції – для обґрунтування напрямів комплексного оцінювання фінансової стійкості підприємства; детермінованого факторного аналізу (ланцюгових підстановок) – для визначення впливу факторів на зміну порогу рентабельності та запасу фінансової стійкості; графічний і табличний – для наочного відображення результатів дослідження.

Практичне значення одержаних результатів. Сформовані висновки та наведені рекомендації можуть бути реалізовані в практичній діяльності С(Ф)Г «ХХХ» у контексті вдосконалення обліку власного капіталу та підвищення рівня фінансової стійкості підприємства.

Апробація результатів дослідження. Результати дослідження доповідалися й одержали позитивну оцінку на 5 міжнародних, всеукраїнських та внутрішньовузівських науково-практичних конференціях.

Публікації. За результатами дослідження опубліковано 5 наукових праць загальним обсягом 0,35 друк. арк., у тому числі в матеріалах конференцій – 5 тез доповідей обсягом 0,35 друк. арк.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ОСНОВИ ОБЛІКУ ВЛАСНОГО КАПІТАЛУ

1.1. Економічний зміст власного капіталу, його функції, особливості формування на підприємствах різних форм власності

Одним із базових елементів стійкого росту та фінансової стабільності підприємства є власний капітал, а основним джерелом, що зберігає та систематизує потрібну інформацію, є бухгалтерський облік.

Наявність капіталу є умовою створення та розвитку бізнесу. Підприємство, що здійснює господарську діяльність, повинно володіти капіталом. Структура і динаміка власного капіталу є найсуттєвішими показниками, що визначають фінансовий стан підприємства [4].

Щодо однозначного трактування поняття «власний капітал», то його не існує. Тлумачення власного капіталу, що наведено у національних стандартах бухгалтерського обліку, розділяють та висвітлюють у власних роботах багато українських науковців. У сучасній науковій літературі дослідники, в залежності від об'єкта і предмета своїх досліджень, формують різні трактування власного капіталу, які з поступовим розвитком економічної системи завжди доповнюються та трансформуються.

На нашу думку, для більш стислого і конкретного розгляду економічного змісту такої категорії як «власний капітал» доречно сформулювати табл. А.1 (додаток А), в якій висвітлюється уявлення провідних вітчизняних науковців щодо власного капіталу.

Інформація, наведена в табл. А.1, вказує на відсутність єдиного нормативного документа, який би регулював методологічні засади відображення у бухгалтерському обліку інформації про такий капітал. До того ж, господарське законодавство України регулює порядок створення та зміни окремих складових власного капіталу, а низка Національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку (далі НП(С)БО) зазначають методику облікового відображення

зобов'язань, активів, витрат, доходів і фінансових результатів діяльності, операції за якими мають прямий чи опосередкований вплив на зміну значення об'єкта дослідження.

Як основа для початку та здійснення господарської діяльності підприємств, власний капітал є одним із найважливіших показників, оскільки виконує різноманітні функції [3]:

- довгострокового фінансування (забезпечення безперервності діяльності)
- перебуває в розпорядженні підприємства необмежено довго;
- фінансування ризику – власний капітал є гарантією захисту капіталу кредиторів і відшкодування збитків;
- самостійності та влади (участі в управлінні підприємством) – величина власного капіталу визначає рівень фінансової незалежності та впливу власника;
- розподілу доходів, прибутків та активів – частки окремих власників у капіталі є основою під час розподілу фінансового результату і майна у разі ліквідації підприємства.

Якщо дослідити погляди науковців, які розглядали в своїх працях функції власного капіталу, то можна сформулювати табл. 1.1.

Як бачимо з табл. 1.1, у різних авторів є спільні погляди на даний об'єкт обліку, а в деяких є розбіжності. Найбільш розповсюдженою є гарантійна функція, адже відображення в балансі підприємства власного капіталу є мірилом відносин відповідальності на підприємстві для зовнішніх користувачів, а також гарантом захисту кредиторів від втрати коштів.

Окрім гарантії для зовнішніх користувачів, власний капітал здійснює функцію захисту – показує, яке значення для власників має власний капітал. Якщо власний капітал є чималим, то краще підприємство захищено від загрозливих для нього факторів, оскільки за рахунок власного капіталу покриваються збитки, які можуть виникнути в результаті господарської діяльності.

Таблиця 1.1

Функції власного капіталу

Автори Виділені функції	Бутинець Ф. Ф. [11]	Вівчар О. Й. [12]	Коваленко Л. О [13]	Ловінська Л. Г. [14]	Терещенко О. О. [15]	Хомяк Р. Л. [16]
1. Гарантійна (відповідальність і захист прав кредиторів)	+	+	+	+	+	+
2. Довгострокового фінансування (фінансування та ліквідності)	+	-	+	+	+	+
3. Розподілу активів і доходів (нарахування дивідендів і перерозподіл майна)	-	+	+	+	+	-
4. Основоположна (заснування підприємства та введення його в дію)	+	-	-	-	+	+
5. Кредитоспроможності	-	+	+	+	-	-
6. Компенсації збитків	-	+	+	-	-	-
7. Регулятивна	+	-	-	-	-	+
8. Організаційна	+	-	-	-	-	+
9. Довготермінового кредитування	-	+	-	-	-	-
10. Захисна функція	-	-	-	-	+	-
11. Функція управління та контролю	-	-	-	-	+	-
12. Рекламна функція	-	-	-	-	+	-

Окрім того, фундаментом для нарахування дивідендів і поділу майна слугує власний капітал, що є одним із найважливіших показників для захисту корпоративних прав власників та ефективного поділу фонду підприємства. З попередньою функцією пов'язана функція компенсації понесених збитків – збитки мають бути погашені за рахунок власного капіталу підприємства.

У випадку, коли один із засновників вийшов з товариства, або при ліквідації підприємства визначається частина кожного засновника при розподілі прибутку та збитків, а також власність підприємства, тим самим здійснюється регулятивна функція.

У теперішній час, коли більшість підприємств мають недержавну форму власності, власний капітал набуває важливе економічне значення, адже показує кількість власних засобів підприємства, які знаходяться у його розпорядженні та являють собою фонди і резерви.

Отже, власний капітал є одним із найістотніших і найважливіших

показників, оскільки виконує функції джерела довгострокового фінансування, забезпечення кредитоспроможності підприємства, джерела фінансування ризику, забезпечення самостійності та влади організаторів бізнес-процесів у підприємницькій діяльності.

Створення власного капіталу відбувається за рахунок безпосередньої участі його власників. Фінансові ресурси – це найважливіший організаційний ресурс підприємства, а капітал – один із первинних факторів виробництва, що має особливе значення для життєдіяльності та фінансової стійкості підприємства. Саме капітал є основою виникнення і подальшого функціонування підприємства, а в ході діяльності забезпечує інтереси власників, персоналу та держави [2].

Управління власним капіталом поєднується не лише із ефективним використанням вже зібраної його частини, але й зі створенням власних ресурсів, що задовольняють розвиток підприємства.

У складі внутрішніх джерел формування власних фінансових ресурсів основне місце належить прибутку, що залишається у розпорядженні підприємства. Він формує переважну частину його власних фінансових ресурсів, забезпечує приріст власного капіталу, а відповідно, і ріст ринкової вартості підприємства. Певну роль у складі внутрішніх джерел виконують також амортизаційні відрахування, особливо на підприємствах із високою вартістю власних основних засобів і нематеріальних активів; проте суму власного капіталу підприємства вони не збільшують, а лише є засобом його реінвестування [10, с. 56].

У складі зовнішніх джерел формування власних фінансових ресурсів основне місце належить залученню підприємством додаткового пайового (шляхом додаткових внесків у зареєстрований (пайовий) капітал) або акціонерного (шляхом додаткової емісії та реалізації акцій) капіталу. Для окремих підприємств одним із зовнішніх джерел формування власних фінансових ресурсів може бути надана їм безоплатна фінансова допомога, яка надається, як правило, лише окремим державним підприємствам. До числа інших

зовнішніх джерел входять безплатно передані підприємству матеріальні та нематеріальні активи, що включаються до складу його балансу [10, с. 57].

Отже, можна стверджувати, що ділянка обліку власного капіталу є трудомісткою, особливо для великих підприємств. Тому шляхів удосконалення у цій сфері завжди буде безліч. Один із них – ефективного результату в предметі обговорення можна досягти, використовуючи інформаційні системи і комп'ютерні технології в бухгалтерському обліку [2].

Згідно зі змінами, які відбулися у вітчизняному законодавстві, до власного капіталу відносять: зареєстрований капітал, капітал у дооцінках, додатковий капітал, резервний капітал, нерозподілений прибуток (непокритий збиток), неоплачений капітал, вилучений капітал (НП(СБО 1). Такий склад власного капіталу відображає наявність його частини, інвестованої засновниками у момент створення підприємства, та частини, одержаної в результаті ефективної діяльності, насамперед нерозподіленого прибутку, суми дооцінки необоротних активів і фінансових інструментів, а також додаткового капіталу.

Зареєстрований капітал – це офіційно розкрита і належним шляхом зареєстрована частка внесків власників до капіталу підприємства. Інформація стосовно такого капіталу міститься у статутних документах та відображається в плані рахунків на рахунку 40. Якщо продовж звітного року до статуту не вносилися зміни, то розмір даного капіталу не змінюється.

Інформація про дооцінки (уцінки) фінансових інструментів і необоротних активів обліковується на рахунку 41 «Капітал у дооцінках». Дооцінка збільшує власний капітал підприємства. Проводити її чи ні, це вже підприємство вирішує самостійно, проте дооцінку проводять не більше одного разу на рік. Уцінка необоротних активів ніяк не впливає на власний капітал, тому що сума уцінки збільшує нерозподілений прибуток.

Додатковий капітал – це загальна сума внесків засновників, яка перевищує зареєстровану частину. До складу цього капіталу відносять [18, с. 147]:

- емісійний дохід акціонерних товариств від продажу акцій за ціною, яка є вищою від їх номінальної вартості;

- інші внески засновників, що вносяться без рішень про збільшення розміру зареєстрованого капіталу (безоплатна передача необоротних активів, коштів тощо).

Додатковий капітал за рішенням учасників товариства може направлятися на збільшення пайового, статутного, резервного капіталу та на покриття понесених збитків від фінансової діяльності.

Резервний капітал повинен формуватися на рахунку 43. Розмір резервного фонду має бути не менше 25 % статутного капіталу. Формується даний фонд з щорічних відрахувань, які становлять не менше 5 % від суми чистого прибутку. Резервний капітал можна поповнювати за рахунок зареєстрованого капіталу, нарахованих дивідендів за привілейованими акціями, погашення боргів при ліквідації, погасивши отримані збитки, прибутку недостатньо.

Нерозподілений прибуток (непокритий збиток) – це різновид накопиченого капіталу, що становить фінансовий результат у результаті діяльності підприємства, після сплати доходів власникам та створення резервного капіталу. Він обліковується на рахунку 44 «Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)». Тут виділені субрахунки для відображення суми нерозподіленого прибутку – 441, непокритого збитку – 442, а також прибутку, який використовується у звітному періоді, – 443.

У системі бухгалтерського обліку та фінансової звітності використовують і корегувальні показники, які дають можливість вирішити певні протиріччя. Ці показники відображають рух власного капіталу в процесі його формування та управління ним. На підприємстві виникають ситуації, коли викуповуються у власників акції власної емісії або їх частки з метою їх подальшого перепродажу або анулювання. Така інформація є у статті «Вилучений капітал» і за цією позицією відображається фактична собівартість відповідних корпоративних прав. Неоплачений капітал показує заборгованість власників (учасників) за внесками до статутного капіталу. Визначаючи підсумок балансу за розділом «Власний капітал», вираховується збиток, неоплачений капітал і вилучений капітал [19].

Можливі зміни структури власного капіталу узагальнені в табл. А.2 (додаток А.2).

Отже, при детальному розгляді власного капіталу, на нашу думку, можна виділити три підходи до розуміння даного поняття (рис. 1.1).

Рис. 1.1. Аспекти щодо розуміння сутності власного капіталу

Наведені на рис. 1.1 підходи мають такий зміст:

- економічний підхід – загальна вартість засобів, фінансових коштів, якими володіє підприємство на правах власності і користується ними для створення певної частини власних активів;
- обліковий підхід – певна частка в активах підприємства після відрахування його зобов'язань;
- правовий підхід – це джерела фінансування, якими володіє підприємство, та які без визначеного терміну повернення вносяться його засновниками (учасниками), або формується на підприємстві з чистого прибутку в результаті господарської діяльності.

1.2. Стан дослідженості проблеми та наукові напрями її вирішення

Наразі для більшості підприємств актуальною є проблема щодо покращення методології ведення бухгалтерського обліку власного капіталу. Ця проблема зводиться до того, що власний капітал є не лише ще одним ресурсом підприємства, а й одним із провідних чинників прийняття управлінських рішень. Окрім цього, визначне місце у зв'язку підприємства із зовнішніми кредиторами посідає саме бухгалтерський облік власного капіталу, тому що він є однією з головних складових визначення рівня платоспроможності.

Розгляд поняття «власний капітал» в обліково-економічній літературі дає підстави стверджувати про дискусійність його визначення. Це зумовлено відсутністю єдиної теорії капіталу і, відповідно, трактування природи капіталу. Вивчивши різні точки зору, можна запропонувати таке комплексне визначення: власний капітал – сукупність фінансових ресурсів суб'єкта господарювання, що належать йому на правах власності та були створені за рахунок коштів власників підприємства або у результаті його ефективного господарювання, наявність яких забезпечує фінансову стійкість підприємства, тобто можливість та безперервність господарської діяльності та зниження його фінансового ризику [4].

В Україні відображення інформації про власний капітал особливо не різниться від міжнародної практики. Це викликано тим, що при створенні Національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку фахівці керувалися міжнародними стандартами фінансової звітності.

У Японії та США партнерський і акціонерний капітали відображаються в області фактично сплаченого. Це зумовлено тим, що відсутня така стаття, як заборгованість акціонерів (засновників).

Світова практика використовує наступний поділ власного капіталу за джерелами утворення (рис. 1.2).

Рис. 1.2. Складові власного капіталу за міжнародними стандартами [22]

Задля вирішення проблеми вітчизняної методики обліку власного капіталу необхідно визначити роль елементів методу бухгалтерського обліку при формуванні, зміні та використанні власного капіталу. Завдяки цьому управлінський персонал може використати інформацію з метою вирішення основних завдань бухгалтерського обліку: забезпечення збереження майна власника, визначення і розподілу прибутку, надання інформації для управління. Використання цих елементів методу бухгалтерського обліку дозволить підвищити ефективність застосування методики обліку власного капіталу [4].

Наразі є невирішеним питання стосовно методики ведення операцій з власним капіталом та оцінки фінансового стану підприємства, тому що кожна країна має різні складові власного капіталу, також мають місце різні підходи щодо практичного застосування значень коефіцієнтів фінансової залежності, автономії тощо. Це зумовлено тим, як регулюється бухгалтерський облік на міжнародному та національному рівнях. Виходячи з цього, на нашу думку, слід

удосконалити методику провадження аналізу фінансового стану підприємства, беручи до уваги як досвід зарубіжних країн, так і здобутки вітчизняних вчених у цій області. Це задовольнить власників та аналітиків інформацією про формування капіталу на підприємстві та дозволить передбачити чи в наступному періоді буде у підприємства бажаний розмір прибутку та з'ясувати резерви його збільшення.

Величина власного капіталу має залежність від багатьох факторів, то ж можна виділити деякі з них:

- втрати, суміжні з використанням власного капіталу (покриття отриманих збитків, сплата дивідендів);
- виключення частки засновників (призводить до зменшення розміру власного капіталу);
- інвестиції (спричиняють збільшення власного капіталу);
- прибутки, які підприємство отримує в результаті будь-якої діяльності (також призводять до збільшення власного капіталу).

Узагальнюючи вищевикладене можна припустити, що сума власного капіталу становить вартість засобів, одержаних від засновників у різноманітній формі, також права власності на ці засоби передаються підприємству, або засновники залишають їх на підприємстві, що були отримані в результаті діяльності підприємства (як від власної діяльності, так і отримані безоплатно).

Основними критеріями оптимізації структури капіталу є: прийнятний рівень дохідності та ризику в діяльності підприємства, мінімізація середньозваженої вартості капіталу підприємства, максимізація ринкової вартості підприємства. Кожне підприємство повинно самостійно обирати критерії оптимізації структури капіталу [21, с. 11].

Отже, можна виділити основні напрямки підвищення ефективності обліку власного капіталу підприємства [20, с. 137]:

- 1) керівникам підприємства варто обирати компромісний підхід для фінансування активів суб'єкта господарювання;
- 2) для аналізу фінансово-майнового стану варто враховувати

інтенсивність використання основного капіталу, що є показником ефективності роботи підприємства;

3) скоротити терміни дебіторської заборгованості, що прискорить оборотність капіталу;

4) при виборі облікової політики варто враховувати, що фінансування підприємства лише за рахунок власного капіталу не завжди вигідне.

Обширний спектр організаційно-правових форм українських підприємств зумовлює специфіку обліку власного капіталу та зображення цієї інформації у звітності для кожного їх типу. В ході дослідження особливостей та методичного забезпечення всіх видів обліку власного капіталу на підприємстві відповідно до форми власності підприємства з'ясовано, що одним із пріоритетних елементів є вдосконалення методології ведення бухгалтерського обліку, через те що це сприяє зростанню повноти і точності інформації стосовно фінансово-майнового стану підприємств різних форм власності у фінансовій звітності.

Облік власного капіталу забезпечує інформацією про операційну та фінансову діяльність, при цьому об'єднуючи функції управління – облік, планування, координацію, контроль, аналіз, прийняття рішень. Враховуючи, що одержання прибутку є основною метою діяльності комерційного підприємства і забезпечує інтереси власників (засновників, акціонерів), це визначає необхідність ефективного та безперервного управління ним.

Отже, значення власного капіталу полягає в тому, що він є гарантією фінансової незалежності підприємства і базою для формування його активів. У ході підприємницької діяльності власний капітал або нарощується, або «проїдається». Лише за умови збереження власного капіталу підприємство зможе нарощувати прибутки, залучати кошти інвесторів, виходити на ринок позикового капіталу.

РОЗДІЛ 2

ОБЛІК ВЛАСНОГО КАПІТАЛУ

2.1. Організаційно-правові засади діяльності та облікова політика підприємства

Селянське (фермерське) господарство «XXX» (скорочене найменування: С(Ф)Г «XXX») створене у дозволеному Законом порядку і здійснює господарську діяльність, спираючись на Статут, який був затверджений Рішенням зборів засновників від 02 червня 2017 р. (протокол № 1) (додаток Б). Місцезнаходження та адреса Господарства: Україна, Полтавська область, Кобеляцький район, с. Григоро-Бригадирівка.

Господарство є юридичною особою за законодавством України, має самостійний баланс, розрахунковий рахунок, валютний та інші рахунки в банківських установах, круглу печатку, штамп зі своїм найменуванням і фірмовий бланк. Воно самостійно визначає напрями своєї діяльності, спеціалізацію, організує виробництво сільськогосподарської продукції, її переробку та реалізацію, на власний розсуд та ризик підбирає партнерів з економічних зв'язків у всіх сферах діяльності, у тому числі іноземних.

Основною метою С(Ф)Г «XXX» є господарська діяльність, спрямована на виробництво, вирощування сільськогосподарської продукції, в тім числі й з використанням земельної ділянки, наданої для цих цілей, а також переробка, зберігання, транспортування та реалізація виробленої ними продукції задля отримання прибутку на вкладений капітал, для задоволення соціально-економічних інтересів та потреб власника господарства і його членів.

Для забезпечення стабільної діяльності Господарства Засновниками був сформований Статутний капітал у розмірі 10000,00 грн.

Управління Господарством здійснює Голова селянського (фермерського) господарства, за попередньою домовленістю із Засновниками.

Господарство є власником: майна, що передано йому в користування і

розпорядження, як внесок до статутного капіталу; землі, яка передана йому згідно державного акту; доходів, отриманих від реалізації виробленої та переробленої сільськогосподарської продукції, а також від інших видів господарської діяльності, не забороненої законодавством. Прибутком Селянського (фермерського) господарства визначається річний прибуток, що залишається після сплати податків та інших обов'язкових платежів до державного бюджету, оплати праці працівників господарства, виконання грошових зобов'язань та інших обов'язкових нарахувань і виплат.

Трудові відносини працівників у Господарстві виникають на основі трудових договорів (контрактів). Господарство самостійно встановлює загальну кількість працівників, умови праці і відпочинку (тривалість робочого дня, вихідні дні, щорічну оплачувану відпустку, форми оплати праці та її розміри, харчування тощо).

Припинення діяльності Господарства здійснюється у випадках:

- добровільної відмови Господарства від земельної ділянки, наданої в користування чи власність;
- закінчення строку оренди земельної ділянки;
- рішення засновників Господарства про припинення його діяльності, або наявність відповідної угоди засновників;
- визнання господарства у встановленому законом порядку неплатоспроможним (банкрутом);
- якщо не залишається жодного члена Господарства, або спадкоємця, який бажає продовжити його діяльність і т. д.

У табл. 2.1 наведені основні показники економічного потенціалу та результатів діяльності господарства за 2018-2020 рр. Для їх визначення використані дані з фінансової звітності С(Ф)Г «ХХХ» (додатки В, Г, Д).

Отже, в 2020 р. порівняно з 2018 р. середньорічна чисельність працівників збільшилася на 22,8 %, а первісна вартість основних засобів – зменшилася на 0,9 %, що демонструє зростання економічного потенціалу підприємства.

Таблиця 2.1

**Основні показники економічного потенціалу та результатів діяльності
С(Ф)Г «XXX» за 2018-2020 рр.**

Показник	Роки			2020 р. у % до 2018 р.
	2018	2019	2020	
Середньорічна чисельність працівників, осіб	57	64	70	122,8
Первісна вартість основних засобів (на кінець року), тис. грн	36793,5	36114,0	36458,3	99,1
Коефіцієнт нагромадження амортизації (на кінець року)	0,171	0,215	0,241	140,9
Вартість оборотних активів (на кінець року), тис. грн	16610,2	18586,2	23026,8	138,6
з них: запаси	15619,7	15875,9	20870,4	133,6
готова продукція	8769,4	8904,9	10405,1	118,7
Коефіцієнт забезпеченості оборотних активів власними оборотними коштами	0,771	0,973	0,989	128,3
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг), тис. грн	22892,1	25681,6	23531,8	102,8
Чистий прибуток, тис. грн	2354,0	1905,6	5443,9	у 2,3 р. б.
Чиста рентабельність власного капіталу, %	4,8	3,7	9,9	+5,1
Гроші та їх еквіваленти (на кінець року), тис. грн	441,7	1057,2	1307,6	у 3 р. б
Коефіцієнт фінансової стабільності	10,991	16,602	22,009	+11,018
Коефіцієнт фінансової автономії	0,917	0,943	0,957	+0,040

Водночас коефіцієнт нагромадження амортизації зріс на 40,9 %: із 0,171 у 2018 р. до 0,241 у 2020 р. Загальна вартість оборотних активів збільшилася на 38,6 %, у тому числі запаси зросли на 33,6 %, а готова продукція – на 18,7 %, що стало причиною суттєвих змін у структурі оборотного капіталу. На підвищення рівня фінансової стійкості підприємства вказує зростання коефіцієнта забезпеченості оборотних активів власними оборотними коштами на 28,3 %.

При зростанні чистого доходу від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) на 2,8 % чистий прибуток за період дослідження збільшився у 2,3 рази. Одним із факторів зростання коефіцієнта фінансової стабільності з 10,991 до 22,009 стало збільшення грошей та їх еквівалентів у 3 рази. Отже, підприємство має високий рівень забезпеченості високоліквідними активами. Підвищення коефіцієнта фінансової автономії з 0,917 у 2018 р. до 0,957 у 2020 р. свідчить про фінансову стійкість С(Ф)Г «XXX» за критерієм забезпеченості власним

капіталом із позитивною динамікою.

Таким чином, за основними показниками майнового стану, платоспроможності, фінансових результатів та рентабельності фінансово-економічний стан СФГ «ХХХ» суттєво поліпшився у 2020 р. порівняно з 2018-2019 рр.

Відповідно до ст. 1 Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні»: «облікова політика – сукупність принципів, методів і процедур, що використовуються підприємством для ведення бухгалтерського обліку, складання та подання фінансової звітності» [43]. Облікова політика має розкривати організаційно-правову форму підприємства, особливості економічної діяльності, обсяг виробництва тощо. Облікова політика висвітлюється у примітках до фінансової звітності, де підприємство розкриває шляхи опису обраної облікової політики.

Від облікової політики в більшій частині залежить стратегія розвитку та здатність до управління господарською діяльністю підприємства. Облікова політика формує ідеологію економіки підприємства, сприяє посиленню аналітичних функцій в управлінні, дозволяє своєчасно реагувати на зміни, що відбуваються на виробництві, ефективно пристосувати виробничу систему до зміни зовнішнього середовища [27, с. 78].

Облікова політика є одним з основних елементів організації бухгалтерського обліку на підприємствах. В установчому документі про облікову політику вказують методи, принципи і процедури, які підприємство використовує для ведення бухгалтерського обліку, складання і подання фінансової звітності.

У С(Ф)Г «ХХХ» облікова політика регулюється «Положенням про облікову політику підприємства», затвердженим наказом директора № 1 від 01.08.2018 р. (додаток Е). Це положення включає три розділи:

- I. Організація бухгалтерського обліку.
- II. Про облікову політику підприємства.
- III. Гармонізація бухгалтерського та податкового обліку

Зокрема, в розділі I вказані такі принципи і методи організації бухгалтерського обліку:

- забезпечення бухгалтерського обліку на підприємстві в бухгалтерії покладено на головного бухгалтера та трьох бухгалтерів;

- застосовування на підприємстві журнально-ордерної системи обліку;

- застосовування форми журналів-ордерів та інших облікових регістрів, розроблених фахівцями підприємства в минулому році й адаптованих бухгалтерією до нової системи обліку. Для повної та реальної картини здійснюваних господарських операцій та їх результатів дозволити головному бухгалтерові своїм розпорядженням затверджувати додаткову систему субрахунків і регістрів аналітичного обліку;

- бухгалтерам проставляти на первинних документах, що відображаються в обліку, відмітку про їх обробку у вигляді кореспонденції рахунків, дати, підпису;

- складати щомісяця журнали-ордери та інші облікові регістри. Роздруківки з комп'ютерної програми підписувати бухгалтерові, який відповідає за складання облікового документа;

- дані журналів-ордерів, інших облікових регістрів і додаткових довідок головному бухгалтеру відображати в Головній книзі підприємства (оборотному балансі), що є підставою для складання Балансу підприємства. Після обробки журнали-ордери, облікові регістри і довідки повинні бути підписані головним бухгалтером із вказівкою дати підпису;

- для забезпечення достовірності даних бухгалтерського обліку і фінансової звітності провести інвентаризацію активів і зобов'язань відповідно до Інструкції з інвентаризації основних засобів, нематеріальних активів, товарно-матеріальних цінностей, грошових коштів і документів і розрахунків.

Маючи на меті забезпечення правдивості та достовірності даних бухгалтерського обліку і фінансової звітності, зіставляючи їх з фактичною наявністю майна, в господарстві здійснюються раптові та планові перевірки.

Для складання фінансової звітності звітним періодом є календарний рік. Баланс формують на кінець останнього кварталу. Відповідальність за формування квартальної та річної звітності покладено на головного бухгалтера.

Бухгалтерський облік у господарстві ведуть в автоматизованій формі із використанням комп'ютерної бухгалтерської програми 1С:Бухгалтерія: 8.3. Бухгалтерія друкує оборотно-сальдові відомості та інші облікові реєстри за кожен звітний місяць.

Господарство використовує План рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій, затверджений наказом Міністерства фінансів України № 291 від 30.11.1999 р., із використанням рахунків класу 9 «Витрати діяльності».

Перелік елементів облікової політики, які повинні розкриватися кожним підприємством, визначено Методичними рекомендаціями щодо облікової політики підприємства [44]. Від правильного розуміння, розкриття і реалізації облікової політики залежить економічна ефективність діяльності сільськогосподарських підприємств. Розглянемо основні елементи облікової політики щодо власного капіталу (табл. 2.2).

У процесі своєї діяльності господарство постійно спирається на облікову політику. Зміни в облікову політику можна внести лише в тих випадках, якщо:

- вносяться деякі зміни до статуту;
- змінюються вимоги органу, який виконує функції з державного контролю та регулювання бухгалтерського обліку та фінансової звітності;
- зміни облікової політики задовольняють потреби в більш достовірному відображенні подій (господарських операцій) у бухгалтерському обліку і фінансовій звітності.

Облікову політику змінюють, як правило, з початку року.

Отже, облікова політика, по-перше, надає достовірну інформацію про особливості ведення бухгалтерського обліку на кожному конкретному підприємстві (але наявність облікової політики на підприємстві є не обов'язковою); по-друге, допомагає підрозділам (посадовим особам)

підприємства, які виконують облікові процедури, притримуватися єдиних правил ведення бухгалтерського обліку з урахуванням особливостей господарської діяльності.

Таблиця 2.2

Елементи облікової політики щодо власного капіталу

Методична складова	Організаційна складова
- склад нормативного забезпечення й перелік положень (стандартів) бухгалтерського обліку, якими підприємство керується при веденні обліку власного капіталу	- перелік осіб, відповідальних за ведення обліку власного капіталу та їх посадові інструкції
- номенклатура субрахунків та аналітичних рахунків з обліку власного капіталу робочого плану рахунків	- перелік сфер відповідальності
- методика оцінки внесків засновників до статутного та іншого вкладеного капіталу та порядок визначення розміру частки, належної засновнику при його вибуття	- комерційна таємниця та порядок її захисту
- порядок збільшення та зменшення статутного капіталу	- система внутрішнього контролю тощо
- порядок утворення та використання резервного капіталу	
- умови і порядок дооцінки необоротних активів та формування капіталу у дооцінках	
- порядок розподілу чистого прибутку	
- порядок та джерела покриття збитків	
- порядок нарахування та виплати дивідендів за частками учасників в статутному та іншому вкладеному капіталі	
- порядок створення забезпечення зобов'язань	

2.2. Облік власного капіталу та відображення інформації у звітності

Розмір власного капіталу будь-якого підприємства зазвичай є вирішальною складовою для встановлення того, чи може підприємство здійснювати безперервну діяльність і чи дійсно ця діяльність достатньо забезпечена власними, а не запозиченими джерелами фінансування. Розкриття та надання інформації про стан і зміни капіталу у звітності дає можливість управлінському персоналу оцінити фінансову незалежність підприємства і шляхи наступних управлінських рішень, а користувачам – зробити висновок щодо рівня майстерності менеджерів керувати ввіреними їм ресурсами.

Порядок ведення бухгалтерського обліку в сільськогосподарських підприємствах варто розглядати як певну сукупність заходів, що реалізуються власником (головою) підприємства, маючи на меті здійснення й узагальнення даних та фактів господарської діяльності для отримання необхідної інформації для складання звітності підприємства та раціонального управління підприємством, а також обґрунтування шляхів покращення системи бухгалтерського обліку для забезпечення правдивою та достовірною інформацією як зовнішніх, так і внутрішніх користувачів.

Відповідальність за організацію бухгалтерського обліку та забезпечення реєстрації фактів здійснення всіх господарських операцій у первинних документах, збереження опрацьованих документів, реєстрів і звітності протягом установленого терміну несе власник або уповноважений орган (посадова особа), який керує підприємством відповідно до законодавства та установчих документів [43].

Ведення бухгалтерського обліку власного капіталу в сільськогосподарських підприємствах повинне мати такі складові:

- облікова політика (або наказ про облікову політику) підприємства;
- організаційні форми бухгалтерського обліку;
- ведення документація та документообіг;
- зберігання документів;
- інвентаризація;
- робочий план рахунків бухгалтерського обліку (обрані рахунки, які підприємство використовує при здійсненні діяльності);
- облікові реєстри і форми бухгалтерського обліку.

Спираючись на міжнародні стандарти, облікова політика показує, які принципи, правила і процедури обрало підприємство для здійснення господарської діяльності, та які використовувалися керівним персоналом під час формування та подання фінансової звітності.

Першим етапом облікового процесу є первинний облік, який являє собою фіксацію фактів здійснення господарських операцій у первинних документах.

Організація первинного обліку розпочинається з вивчення складу облікових номенклатур. Первинний облік власного капіталу описує моменти процесу вкладання (внески, набуття права) або вибір, при якому учасники виходять з товариства, покриття збитків.

Для обліку змін у власному капіталі, пов'язаних із рухом основних засобів, матеріалів, грошових коштів, використовують первинні документи, затверджені для відповідного виду активів. Загальні вимоги до первинних документів, облікових реєстрів та бухгалтерської звітності встановлюються Положенням про документальне забезпечення записів у бухгалтерському обліку [14, с. 432].

Первинні документи складаються на бланках типових форм, затверджених Державною службою статистики України, а також на бланках спеціалізованих форм, затверджених міністерствами та відомствами України, або самостійно розроблених форм, які мають реквізити спеціалізованих чи типових форм. Як зазначено вище, первинними документами обліку операцій з власним капіталом, відповідно до змін як у складі власного капіталу, так і у складі активів та пасивів підприємства, є акт приймання-передачі основних засобів, накладна, акт про приймання матеріалів, прибутковий касовий ордер, виписка банку, довідка бухгалтерії. Первинними документами обліку операцій, які приводять до змін лише у складі власного капіталу та за розрахунками з учасниками, є накази, розпорядження, рішення зборів учасників підприємства, засновницький опис майна та довідка бухгалтерії (додаток Ж).

Досліджуючи питання облікової політики в С(Ф)Г «XXX», було відмічено, що в наказі про облікову політику не зазначені пункти щодо обліку власного капіталу. Робочий план рахунків був представлений, але, на нашу думку, він був дещо застарілим. Зважаючи на періодичні зміни в законодавстві, необхідно внести зміни стосовно назви рахунків. Також він є недостатньо повним що стосується власного капіталу, не зазначені майже всі рахунки бухгалтерського обліку, які застосовуються для ведення обліку власного капіталу. Не відкрито жодного субрахунку. Наприклад, до рахунку 40 «Зареєстрований (пайовий) капітал» потрібно відкрити додатковий субрахунок 402 «Пайовий капітал».

Таким чином, раціональне та ефективне документальне забезпечення обліку власного капіталу має суттєве значення для побудови дієвого контролю за капіталом. Бухгалтерський облік у С(Ф)Г «ХХХ» майже повністю автоматизований, що суттєво зменшує час на роботу з документами.

У С(Ф)Г «ХХХ» синтетичний та аналітичний облік власного капіталу ведуть в розрізі двох рахунків 402 «Пайовий капітал» та 46 «Нерозподілені прибутки (непокриті збитки)». На рахунку 402 «Пайовий капітал» обліковують ту частину вартості майна, що була розпайована між його членами, а також зростання (зменшення) вартості майна господарства протягом його діяльності. Вартість майна С(Ф)Г в кінці року вносять до фінансового звіту малого підприємства, в I розділі пасиву, рядок 1400.

Для обліку й збору інформації про отримання прибутку чи збитку застосовується рахунок 44 «Нерозподілені прибутки (непокриті збитки)». При отриманні прибутку господарство вкладає кошти на підвищення ефективності виробництва й посилення матеріальних стимулів, направлених на зростання кількісних і поліпшення якісних показників роботи, а також на матеріальне заохочення працівників С(Ф)Г. В разі отримання збитку господарство покриває їх за рахунок списання раніше отриманого нерозподіленого прибутку.

Спираючись на ч. 1 ст. 11 Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» кожне підприємство зобов'язане складати фінансову звітність на підставі даних бухгалтерського обліку [43]. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» визначає, що інформація про власний капітал відображається у формі № 1 «Баланс (Звіт про фінансовий стан)», а в малих підприємствах – формі № 1-м «Баланс» [45].

У табл. 2.3 відображене розкриття інформації про власний капітал у фінансової звітності С(Ф)Г «ХХХ».

У формі № 1-м «Баланс» власний капітал відображається у складі розділу I пасиву «Власний капітал». Малі підприємства, згідно НП(С)БО 25 «Спрощена фінансова звітність», зобов'язані відображати [34]:

Таблиця. 2.3

Розкриття інформації про власний капітал у фінансовій звітності**С(Ф)Г «XXX»**

Номер і назва рахунка	Форма № 1-м «Баланс»	
	Стаття	Код рядка
40 «Зареєстрований (пайовий) капітал»	Зареєстрований (пайовий) капітал	1400
44 «Нерозподілені прибутки (непокриті збитки)»	Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420

- у статті «Зареєстрований (пайовий) капітал» наводиться зафіксована в установчих документах сума статутного капіталу підприємства з урахуванням суми внесків до оголошеного, але ще не зареєстрованого статутного капіталу. Підприємства, для яких не передбачена фіксована сума статутного капіталу, відображають у цій статті суму фактичного внеску власників до статутного капіталу підприємства. У цій статті також наводяться сума пайового капіталу (пайових внесків) членів споживчого товариства, спілок та інших організацій, внески засновників підприємства понад статутний капітал;

- у статті «Додатковий капітал» відображаються сума дооцінки необоротних активів, вартість безоплатно отриманих підприємством від інших юридичних або фізичних осіб необоротних активів та інші види додаткового капіталу;

- у статті «Резервний капітал» наводиться сума резервів, створених відповідно до законодавства або установчих документів за рахунок нерозподіленого прибутку підприємства;

- у статті «Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)» відображається сума нерозподіленого прибутку або непокритого збитку. Сума непокритого збитку наводиться в дужках та вираховується при визначенні підсумку власного капіталу;

- у статті «Неоплачений капітал» відображається сума заборгованості власників (учасників) за внесками до статутного капіталу.

Найбільш повна інформація про наявність та зміни у власному капіталі показана у Звіті про власний капітал. Проте в С(Ф)Г «ХХХ», як малому підприємстві, Звіт про власний капітал не формують.

На нашу думку, ми б порадили С(Ф)Г «ХХХ» все ж таки формувати «Звіт про власний капітал», так як він вирізняється значною конкретизацією і враховує усі виправлення, які пов'язані із змінами в обліковій політиці господарства, коригуванням помилок та будь які інші зміни в обліку, що хоч якось можуть вплинути на оцінку елементів (джерел) власного капіталу.

Отже, фінальним етапом систематизації бухгалтерської інформації є формування фінансової звітності, в якій наведені дані про фінансовий стан, результати діяльності, формування власного капіталу та отримання прибутку (збитку) підприємства за звітний період. Значення фінансової звітності полягає у тому, що вона є інформаційною базою фінансового аналізу, яка направлена на вчасне встановлення недоліків у діяльності та пошук резервів для покращення фінансового стану та збільшення рівня рентабельності діяльності.

Умовою ефективного формування інформаційної системи щодо власного капіталу є створення надійних комп'ютеризованих систем для обробки інформації про утворення і зміни складових власного капіталу агропромислових підприємств. Програмні продукти, що використовуються підприємством при комп'ютеризації бухгалтерського обліку передбачають автоматизацію цього процесу, тобто спрощують технологічний процес обліку. Дані з облікових документів програма автоматично переносить на рахунки бухгалтерського обліку, отже в будь-який момент можна визначити суму власного капіталу господарюючого суб'єкта. Введена і систематизована інформація зберігається в пам'яті комп'ютера, що дає змогу швидко знайти потрібну інформацію.

На вітчизняному ринку програмного забезпечення для більш зручної роботи бухгалтерського обліку, розробники пропонують їх цілу низку. В українських сільськогосподарських підприємствах використовують такі комп'ютерні програми: «1С-Бухгалтерія», «MeDOC», «FinExpert», «Парус», «БЭСТ-3», «Клієнт-Банк», «RS-Balance», «Універсал», та ін. Одна з

найзручніших їх характеристик – це діалогово-автоматизована форма введення, узагальнення та передачі облікової інформації з врахуванням вимог користувачів облікової інформації. Як свідчать результати дослідження, у процесі автоматизації системи управління власним капіталом доцільно поєднувати нові програмні комплекси з використовуваними підприємством у розрізі бухгалтерського обліку, об'єднувати сформовані облікові бази даних про стан власного капіталу підприємства в єдиний інформаційний банк даних. Для цього найкращим чином слугують пропоновані пакети прикладних програм, що можуть виконувати завдання з обліку операцій руху цінних паперів та їх оцінки, формування 40 статутного капіталу в процесі підписки і фактичної оплати зобов'язань акціонерів, зміни статутного капіталу, розрахунків за дивідендними виплатами, формування додаткового та резервного капіталу, розподілу та використання чистого прибутку, а також ведення реєстру власників [24, с. 136].

У С(Ф)Г «XXX» облік ведуть за допомогою комп'ютерної програми «1С: Бухгалтерія 8.0». «1С: Бухгалтерія» – це облікова програма, яка спеціально створена для систематизації синтетичного та аналітичного обліку, підготовка первинної документації і звітності; вона спеціально налаштовується на будь-які зміни в законодавстві та формах обліку, для цього на підприємстві працює спеціаліст з 1С. В С(Ф)Г «XXX» цю посаду обіймає Головний інженер.

"1С: Бухгалтерія 8.0", яка є програмою, де автоматизовані процедури бухгалтерського обліку забезпечують одночасну реєстрацію кожного запису господарської операції, як на рахунках бухгалтерського обліку, так і в необхідних розрізах аналітичного обліку, кількісного і валютного обліку. Користувачі можуть самостійно управляти деякими методичними параметрами системи бухгалтерського обліку в рамках налаштування облікової політики, створювати нові субрахунки в розрізі аналітичного обліку [48, с. 44].

Дана бухгалтерська програма містить певний набір інструментів та засобів, які необхідні для повноцінної роботи працівників підприємства. До яких належать в першу чергу, довідники, які являють собою сукупність інформації будь-якого виду, що при необхідності зберігається у формі таблиць у базах

даних.

Здійснення раціонального вибору оптимального для конкретного підприємства, програми для полегшення діяльності підприємства, тобто автоматизації процедур бухгалтерського та податкового обліку та ефективне його здійснення у процесі обробки облікових ресурсів дає можливість забезпечити підприємству:

- швидке введення; обробку та здійснення формування вихідної інформації бухгалтерського обліку;
- здійснення внутрішнього контролю інформації;
- зменшення та полегшення ручної праці;
- підвищення і покращення якості та здійснення більш ефективної роботи бухгалтерів;
- поліпшення процедури організації обліку та формування фінансової звітності підприємства, що в сумі сприяє покращенню системи управління, збільшенню рентабельності та зростання прибутку, в економічному плані підприємства.

Але є проблема, яка виникає при веденні обліку, вона являє собою те, що підприємство під час своєї діяльності схильне до різноманітних змін в організаційній та фінансовій сфері, у напрямках діяльності, ну і відповідно, тут присутні зміни в структурі системи обліку, тому досить важко охарактеризувати в якій із бухгалтерських програм буде легше здійснити поточні зміни, не порушуючи при цьому ясності розрахунків.

Більш перспективним шляхом для подальших досліджень з цієї проблематики є характеристика економічної вигоди процесу автоматизації стратегії ведення бухгалтерського обліку на підприємстві, що показує, і наукову, і прикладну сторону цінності методики, що дає можливість у найбільш короткий час та з мінімальними витратами встановити елементи автоматизації бухгалтерського та податкового обліку на підприємстві.

С(Ф)Г «XXX» при реєстрації господарських операцій в первинній документації, утворює остаточні дані про фінансово-господарську діяльність за

певний розрахунковий період. Ця інформація створює управлінської, статистичну та фінансову звітність. Автоматизація формування управлінської звітності дає можливість здійснювати щоденний контроль за діяльністю підприємства. Складання статистичної звітності – це формування відомостей за різними показниками господарської діяльності в натуральному і вартісному вираженні. Складання фінансової звітності є найбільш важливим, воно базується на інформації первинного, аналітичного та синтетичного обліку і формується для задоволення потреб різноманітних груп користувачів.

Автоматизована сукупність методів ведення обліку та складання звітності дає можливість: послідовного та узагальненого збору інформації на аналітичних і синтетичних рахунках із систематизацією даних на одному або кількох рахунках, зображення господарських операцій, що приносять зміни в баланс підприємства та джерел на рахунках обліку, автоматизація систематичного формування (за місяць, квартал, рік) балансу (звіту про фінансовий стан) та різних форм фінансової звітності як фінальний етап облікового процесу.

Отже, здійснення автоматизованої форми обліку власного капіталу у С(Ф)Г «XXX» має такі переваги:

- автоматичне ведення майже всієї первинної інформації про власний капітал, що відображається на рахунках у банку;
- в автоматизованій версії ведення обліку головна книга, баланс, оборотна відомість, аналітичні відомості та інші різні форми звітності, для полегшення роботи персоналу, заповнюються автоматично;
- зниження загального обсягу первинної документації за рахунок відчислення умовно-постійної інформації.

2.3. Податкові аспекти обліку власного капіталу

Неодмінна умова наявності податкового обліку в сільськогосподарських підприємствах зумовлена дещо складним механізмом їх взаємовідносин із

бюджетом. Проте при спрощенні цих взаємовідносин практика показує, що податковий облік посів місце одного з головних і домінує на рівні підприємства над іншими видами обліку – управлінським та фінансовим. До цього ж він проводиться за відмінною від решти видів обліку методикою.

Резоном ускладнення податкового обліку, який у сільськогосподарських підприємствах приходится здійснювати поруч з фінансовим обліком, є свої важливі особливості розрахунку податку на прибуток, розрахунків за податком на додану вартість, плати за землю, частини відрахувань на соціальні заходи.

Податковий облік – це підсистема бухгалтерського обліку, яка за встановленими державою правилами формує інформацію про нарахування та сплату податків і зборів відповідним державним органам, основним завданням якого є контроль за правильністю, своєчасністю і повнотою нарахування та сплати податків і зборів (обов'язкових платежів). Податковий кодекс України розглядає податковий облік як систему обов'язкових форм і методів відображення платниками податків результатів господарської діяльності або інших об'єктів, які пов'язані з визначенням податкових зобов'язань з відповідних податків та зборів (обов'язкових платежів) [41].

Податковий облік ведуть з метою узагальнення повної та достовірної інформації про схему створення господарських операцій, які були проведені платником протягом певного звітного періоду, які мають на меті оподаткування, а також надання інформації, як внутрішнім та зовнішнім користувачам, для контролю за правильністю нарахування, повнотою та вчасністю перерахування податків до належних бюджетів.

Щодо оподаткування збільшення капіталу за рахунок основних засобів, МШП, права користування, запасів чи цінних паперів в податковому обліку існують свої особливості та відмінності. Проаналізуємо їх [42, с. 46]:

1. Вартість майна, що надходить платнику податку у вигляді прямих інвестицій у корпоративні права, емітовані таким платником податку, не враховують у складі доходів платників податку на прибуток (пп. 136.1.3, пп. 14.1.83 ПКУ).

2. Первісна вартість основних засобів (пп. 14.1.138 ПКУ), що включені до складу статутного капіталу, погоджується учасниками, але вона має бути не вище звичайної ціни (п. 146.8 ПКУ). За аналогією прийнято визначати первісну вартість нематеріальних активів (пп. 14.1.120 ПКУ), оскільки для них у ПКУ не передбачено спеціального порядку визнання первісної вартості. До первісної вартості додатково включають ті ж витрати, пов'язанні з отриманням основних засобів та нематеріальних активів, що й у бухгалтерському обліку (п. 146.5 ПКУ) за умови підтвердження їх первинними документами (пп. 139.1.9, п. 138.2, п. 44.2 ПКУ).

3. Одержання основних засобів та нематеріальних активів як внеску до статутного капіталу прирівнюють до операцій їх придбання (пп. 146.17.2 ПКУ). Це означає, що такі активи підлягають амортизації в загальному порядку (п. 144.1, ст. 145, 146 ПКУ).

4. Отримання як внеску до статутного капіталу малоцінних швидкозношуваних необоротних активів (пп. 14.1.138, п. 145.1, п. 14 підрозділу 4 р. XX ПКУ), також слід прирівнювати до їх придбання – в обмін на участь у товаристві з обмеженою відповідальністю, тобто на корпоративні права. Такі активи підлягають амортизації в порядку, встановленому в пп. 145.1.6 ПКУ.

5. Надання вкладу до статутного капіталу у вигляді права користування майном (приміщенням, обладнанням тощо) чи роялті з метою оподаткування визнають постачанням послуг (пп. 14.1.185, пп. 14.1.225 ПКУ). Тому вартість внеску в розмірі, не вищому за звичайну ціну, включають до витрат із метою визначення оподаткованого прибутку за загальними правилами ПКУ (пп. 138.1.1 п. 138.4, п. 138.5, пп. 148.1.2, п. 153.10 ПКУ).

6. Якщо до статутного капіталу вносять запаси (товарно-матеріальні цінності, зокрема МШП), то в разі їх подальшого використання в господарській діяльності за цими операціями можна визнавати витрати в загальному порядку в розмірі, не вищому за звичайну ціну (пп. 14.1.27, п. 138.4, 138.5, 138.8, 138.10, 153.10 ПКУ).

7. Якщо до складу статутного капіталу вносяться цінні папери, то в цінно паперовому обліку їх вартість (погоджена учасниками та в розмірі не вище за звичайну ціну) може бути визнана витратами того звітного періоду, коли визнано доходи від їх відчуження (пп. 14.1.27, абз. 5 та 6 пп. 153.8.1, п. 153.10 ПКУ), цінні папери слід вважати придбаними за компенсацію у вигляді частки в статутному капіталу, а тому немає жодних підстав не враховувати їх вартість у складі витрат.

Оподаткування зменшення капіталу: операції із повернення основних засобів, які раніше були внесені до статутного капіталу, у податковому обліку ототожнюється до продажу; операції з постачання об'єктів основних засобів оподатковується податком на додану вартість. Мається на увазі, що підприємство за датою передачі засновнику основних засобів повинно нарахувати податкові зобов'язання з ПДВ, виходячи з договірної вартості.

Податкова звітність включає інформацію про доходи та витрати, фінансові результати та підрахунок сум податків, які мають бути сплачені до бюджету, а також суми, які були сплачені понад нормою, що підлягають відшкодуванню. У податковій звітності власний капітал відображають лише в частині оподаткованого прибутку в податковій декларації з податку на прибуток підприємства.

РОЗДІЛ 3

АНАЛІЗ ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

3.1. Фінансово економічний стан суб'єкта господарювання

Для дослідження фінансово-економічного стану селянського (фермерського) господарства «ХХХ» використаємо такі напрями: горизонтальний і вертикальний аналіз майна та джерел формування капіталу (в тому числі власного капіталу), платоспроможність, фінансові результати та рентабельність господарської діяльності.

Із використанням інформації форми № 1-м «Баланс» за 2018-2020 рр. (додатки В, Г, Д) проведемо горизонтальний і вертикальний аналіз майна СФГ «ХХХ» (табл. 3.1).

Таблиця 3.1

Горизонтальний і вертикальний аналіз майна СФГ «ХХХ» за 2018-2020 рр. (станом на кінець року)

Вид активів (майна)	2018 р.		2019 р.		2020 р.		Зміни (+,-) 2020 р. до 2018 р.		
	сума, тис. грн	у % до під- сумку	сума, тис. грн	у % до під- сумку	сума, тис. грн	у % до під- сумку	суми, тис. грн	част- ки, в. п.	у %
А	1	2	3	4	5	6	7	8	9
Майно – всього	54682,8	100,0	55161,7	100,0	60083,1	100,0	+5400,3	–	+9,8
1. Необоротні активи	38072,6	69,6	36575,5	66,3	37056,3	61,7	-1016,3	-7,9	-2,6
1.1. Основні засоби	36793,5	67,3	36114,0	65,5	36458,3	60,7	-335,2	-6,6	-0,9
1.2. Незавер- шені капіталь- ні інвестиції	1279,1	2,3	461,5	0,8	598,0	1,0	-681,1	-1,3	-53,4
2. Оборотні активи	16610,2	30,4	18586,2	33,7	23026,8	38,3	+6416,6	+7,9	+38,6
2.1. Запаси	15619,7	28,6	15875,9	28,8	20870,4	34,7	+5250,7	+6,1	+33,6
2.1.1. Готова продукція і товари	8769,4	16,0	8904,9	16,1	10405,1	17,3	+1635,7	+1,3	+18,6

Продовж. табл. 3.1

А	1	2	3	4	5	6	7	8	9
2.2. Поточна дебіторська заборгованість	548,8	1,0	1653,1	3,0	848,8	1,4	+300,0	+0,4	+54,6
2.3. Гроші та їх еквіваленти	441,7	0,8	1057,2	1,9	1307,6	2,2	+865,9	+1,4	у 3,0 р. б.

Результати горизонтального і вертикального аналізу майна (табл. 3.1) свідчать про наявність як позитивних, так і негативних ознак і тенденцій у майновому стані СФГ «ХХХ» за інформацією активу балансу.

До позитивних характеристик майнового стану належать такі:

- у 2020 р. порівняно з 2018 р. вартість майна збільшилася на 5400,3 тис. грн, або 9,8 %, що свідчить про нарощування майнового потенціалу підприємства. При цьому необоротні активи зменшилися на 1016,3 тис. грн (2,6 %), а оборотні активи зросли на 6416,6 тис. грн (38,6 %);

- темп приросту майна (9,8 %) перевищив макроекономічний показник рівня інфляції (9,3 % у 2019-2020 рр.). У результаті відбулося зростання реальної вартісної оцінки активів на 0,5 % ($1,098 \div 1,093 \times 100 - 100 = +0,5$ %);

- серед видів оборотних активів найбільший темп зростання мають гроші та їх еквіваленти (3 рази), їх частка в майні станом на кінець 2020 р. підвищилася до 2,2 %.

Водночас є й негативні характеристики майнового стану, зокрема:

- у складі необоротних активів вартість основних засобів зменшилася на 335,2 тис. грн, або 0,9 %. Це свідчить про погіршення матеріальних умов для розширення основної діяльності підприємства;

- вартість готової продукції і товарів збільшилася на 1635,7 тис. грн (18,6 %), їх частка в майні зросла на 1,3 в. п., що може свідчити про зниження ефективності маркетингової політики підприємства;

- поточна дебіторська заборгованість зросла на 300,0 тис. грн (54,6 %), проте її частка в майні залишається низькою.

За методикою, наведеною в пасиві скороченого аналітичного балансу,

проведемо горизонтальний і вертикальний аналіз джерел формування капіталу підприємства (табл. 3.2). Розрахунки виконаємо за інформацію форми № 1-м «Баланс» за 2018-2020 рр. (додатки В, Г, Д).

Таблиця 3.2

**Горизонтальний і вертикальний аналіз джерел формування капіталу
СФГ «XXX» за 2018-2020 рр. (станом на кінець року)**

Вид пасивів (джерел формування капіталу)	2018 р.		2019 р.		2020 р.		Зміни (+,-) 2020 р. до 2018 р.		
	сума, тис. грн	у % до під- сумку	сума, тис. грн	у % до під- сумку	сума, тис. грн	у % до під- сумку	суми, тис. грн	част- ки, в. п.	у %
Джерела формування капіталу – всього	54682,8	100,0	55161,7	100,0	60083,1	100,0	+5400,3	–	+9,8
1. Власний капітал	50122,3	91,7	52027,9	94,3	57471,9	95,7	+7349,6	-4,0	+14,6
1.1. Зареєстрований (пайовий) капітал	10,0	0,0	10,0	0,0	10,0	0,0	-	-	-
1.2. Нерозподілений прибуток	50112,3	91,7	52017,9	94,3	57461,9	95,7	+7349,6	-	+14,6
2. Зобов'язання і забезпечення	4560,5	8,3	3133,8	5,7	2611,2	4,3	-1949,3	-4,0	-42,7
2.1. Довгострокові зобов'язання	1017,6	1,8	-	-	-	-	-1017,6	-1,8	-100,0
2.2. Поточні зобов'язання	3542,9	6,5	3133,8	5,7	2611,2	4,3	-931,7	-2,2	-26,3
2.2.1. Короткострокові кредити банків	2000,0	3,7	2000,0	3,6	2050,0	3,5	+50	-0,2	+2,5
2.2.2. Поточна кредиторська заборгованість	361,6	0,6	969,5	1,8	309,2	0,5	-52,4	-0,1	-14,5
2.2.3. Інші поточні зобов'язання	1181,3	2,2	157,9	0,3	159	0,3	-1022,3	-1,9	-86,5

Результати горизонтального і вертикального аналізу джерел формування капіталу (табл. 3.2) свідчать про наявність переважно позитивних ознак і тенденцій у майновому стані СФГ «XXX» за інформацією пасиву балансу, а саме:

- у 2020 р. порівняно з 2018 р. власний капітал зріс на 7349,6 тис. грн

(14,6 %), а зобов'язання і забезпечення зменшилися на 1949,3 тис. грн (42,7 %). Отже, підприємство підвищило рівень фінансової стійкості за критерієм забезпеченості власним капіталом. Найбільшу частку в джерелах формування капіталу становить нерозподілений прибуток – 95,7 % на кінець 2020 р.;

- зменшилася залежність підприємства від довгострокових і поточних зобов'язань і забезпечень (їх суми скоротилися відповідно на 1017,6 тис. грн (100 %) і 931,7 тис. грн (26,3 %));

- поточна кредиторська заборгованість зменшилася на 52,4 тис. грн, або 14,5 %. Зниження її частки в джерелах формування капіталу свідчить про поліпшення стану розрахунків підприємства з кредиторами.

Окремо проведемо горизонтальний і вертикальний аналіз власного капіталу підприємства за 2018-2020 рр. (табл. 3.3).

Таблиця 3.3

**Горизонтальний і вертикальний аналіз власного капіталу СФГ «XXX»
за 2018-2020 рр. (станом на кінець року)**

Вид власного капіталу	2018 р.		2019 р.		2020 р.		Зміни (+,-) 2020 р. до 2018 р.		
	сума, тис. грн	у % до під-сумку	сума, тис. грн	у % до під-сумку	сума, тис. грн	у % до під-сумку	суми, тис. грн	част-ки, в. п.	у %
Власний капітал – усього	50122,3	100,0	52027,9	100,0	57471,9	100,0	+7349,6	–	+14,6
1. Зареєстрований (пайовий) капітал	10	0,02	10	0,2	10	0,02	-	-	-
2. Нерозподілений прибуток	50112,3	99,98	52017,9	99,98	57461,9	99,98	+7349,6	-	+14,6

За результатами розрахунку ми бачимо, що левову частку власного капіталу становить нерозподілений прибуток (99,98 %). За період з 2018 по 2020 рр. цей вид власного капіталу зріс на 7349,6 тис. грн (14,6 %), а вартість зареєстрованого (пайового капіталу) не змінилася.

Далі проведемо розрахунок і дамо оцінку рівня та динаміки відносних показників (коефіцієнтів), які характеризують платоспроможність підприємства

(табл. 3.4). Для розрахунків використаємо інформацію форми № 1-м «Баланс» за 2018-2020 рр. (додатки В, Г, Д).

Таблиця 3.4

Показники оцінювання ліквідності та платоспроможності СФГ «XXX» за 2018-2020 рр. (станом на кінець року)

Показник	2018 р.	2019 р.	2020 р.	Відхилення (+,-) 2020 р. від 2018 р.
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	0,122	0,337	0,508	+0,386
Коефіцієнт швидкої ліквідності	0,281	0,865	0,831	+0,550
Коефіцієнт загальної ліквідності	4,693	5,931	8,823	+4,130

За даними табл. 3.4 значення коефіцієнта абсолютної ліквідності зросло в 4,2 раза: з 0,122 до 0,508. Це означає, що рівень покриття поточних зобов'язань і забезпечень високоліквідними оборотними активами в 2018 р. становив 12,2 %, 2019 р. – 33,7 %, а в 2020 р. – 50,8 %. Порівняння цього показника з нормативним значенням ($\geq 0,2$, або $\geq 20\%$) свідчить про недостатню грошову платоспроможність підприємства в 2018 р. та високий рівень платоспроможності в 2019-2020 рр.

Фактичне значення коефіцієнта швидкої ліквідності збільшилося на 0,550, а коефіцієнта загальної ліквідності – на 4,130. Коефіцієнт швидкої ліквідності у 2019-2020 рр. відповідав нормативному значенню ($\geq 0,7$), а коефіцієнт загальної ліквідності у 2018-2020 рр. значно перевищує нормативне значення ($\geq 1,0$), що вказує на достатній рівень розрахункової та високий рівень майнової платоспроможності підприємства.

Проаналізуємо формування, структуру та динаміку фінансових результатів діяльності СФГ «XXX» (табл. 3.5). Для розрахунків використаємо інформацію форми № 2-м «Звіт про фінансові результати» за 2018-2020 рр. (додатки В, Г, Д).

За даними табл. 3.5 у 2020 р. порівняно з 2018 р. чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) збільшився на 2,8 %, а собівартість реалізованої продукції зменшилася на 11,4 %, що зумовило збільшення валового прибутку на 82,7 %. Частка валового прибутку в чистому доході в 2018 р.

Таблиця 3.5

**Аналіз формування, структури та динаміки фінансових результатів
діяльності СФГ «XXX» за 2018-2020 рр.**

Показник	2018 р.		2019 р.		2020 р.		2020 р. у % до 2018 р.
	сума, тис. грн	частка, %	сума, тис. грн	частка, %	сума, тис. грн	частка, %	
Усього доходів	22892,1	100,0	25681,6	100,0	23531,8	100,0	102,8
у тому числі: чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	22892,1	100,0	25681,6	100,0	23495,1	99,8	102,8
інші доходи	-	-	-	-	36,7	0,2	×
Усього витрат	20538,1	100,0	23776	100,0	18087,9	100,0	88,1
у тому числі: собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	19467,8	94,8	22742,5	95,7	17240,0	95,3	88,6
інші операційні витрати	495,6	2,4	461,8	1,9	552,6	3,1	111,5
інші витрати	574,7	2,8	571,7	2,4	295,3	1,6	51,4
Валовий прибуток	3424,3	×	2939,1	×	6255,1	×	182,7
У % до чистого доходу від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	×	15,0	×	11,4	×	26,6	×
Фінансовий результат від операційної діяльності: прибуток	2928,7	×	2477,3	×	5705,5	×	194,8
Фінансовий результат до оподаткування: прибуток	2354,0	×	1905,6	×	5443,9	×	у 2,3 р. б.
Чистий фінансовий результат: прибуток	2354,0	×	1905,6	×	5443,9	×	у 2,3 р. б.
У % до чистого доходу від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	×	10,3	×	7,4	×	23,2	×
У % до валового прибутку	×	68,7	×	64,8	×	87,0	×

становила – 15,0 %, у 2019 р. зменшилася до 11,4 %, а в 2020 р. підвищилась до 26,6 %. У структурі операційних витрат частка собівартості реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг) у 2020 р. становила 95,3 %.

Прибуток від операційної діяльності збільшився на 94,8 %, а прибуток до оподаткування – у 2,3 раза. У зв'язку з тим, що підприємство не сплачує податок на прибуток, чистий прибуток збігається з прибутком до оподаткування. У

2018 р. частка чистого прибутку в чистому доході від реалізації продукції становила 10,3 %, а в 2020 р. зросла до 23,2 %. Таким чином, у цілому спостерігається позитивна динаміка показників фінансових результатів діяльності підприємства.

У процесі аналізу рентабельності господарської діяльності проведемо розрахунок і проаналізуємо динаміку показників рентабельності та окупності витрат і капіталу (табл. 3.6). Для розрахунків використаємо інформацію форми № 1-м «Баланс» і форми № 2-м «Звіт про фінансові результати» за 2018-2020 рр. (додатки В, Г, Д).

Таблиця 3.6

**Показники рентабельності та окупності діяльності СФГ «XXX»
за 2018-2020 рр.**

Показник	2018 р.	2019 р.	2020 р.	Відхилення (+,-) 2020 р. від 2018 р.
Показники рентабельності та окупності витрат (витратні показники)				
Рентабельність виробничих витрат, %	17,6	12,9	36,3	+18,7
Рентабельність операційних витрат, %	14,7	10,7	32,1	+17,4
Загальна рентабельність витрат господарської діяльності, %	11,5	8,0	30,1	+18,6
Чиста рентабельність витрат господарської діяльності, %	11,5	8,0	30,1	+18,6
Коефіцієнт окупності виробничих витрат	1,176	1,129	1,363	+0,187
Коефіцієнт окупності операційних витрат	1,147	1,107	1,321	+0,174
Показники рентабельності реалізованої продукції (дохідні показники)				
Рентабельність продажу, %	15,0	11,4	26,6	+11,6
Рентабельність доходу від операційної діяльності, %	12,8	9,6	24,3	+11,5
Показники рентабельності та окупності капіталу (активів)				
Загальна рентабельність сукупного капіталу, %	4,3	3,5	9,4	+5,1
Чиста рентабельність сукупного капіталу, %	4,3	3,5	9,4	+5,1
Загальна рентабельність власного капіталу, %	4,8	3,7	9,9	+5,1
Чиста рентабельність власного капіталу, %	4,8	3,7	9,9	+5,1
Загальна рентабельність основних засобів і запасів, %	4,6	3,7	10,0	+5,4
Чиста рентабельність основних засобів і запасів, %	4,6	3,7	10,0	+5,4
Коефіцієнт окупності сукупного капіталу	0,422	0,468	0,429	+0,007
Коефіцієнт окупності власного капіталу	0,468	0,503	0,408	-0,039
Період окупності сукупного капіталу, років	23,1	28,8	10,6	-12,5
Період окупності власного капіталу, років	20,8	26,8	10,1	-10,7

За даними табл. 3.6 підприємство має позитивну динаміку всіх показників рентабельності витрат. Так, спостерігається підвищення показників, які характеризують прибутковість основної, операційної та в цілому господарської діяльності підприємства. Якщо в 2018 р. на 1 грн операційних витрат і витрат господарської діяльності було одержано 14,7 і 11,5 коп. відповідного прибутку, в 2019 р. ці показники зменшилися до 10,7 і 8,0 коп., а в 2020 р. – збільшилися відповідно до 32,1 і 30,1 коп. Такі зміни пояснюються випереджальним зростанням фінансових результатів порівняно зі зростанням витрат. Позитивною є також динаміка показників окупності витрат.

Спостерігається також збільшення показників рентабельності реалізованої продукції та рентабельності капіталу (активів). Наприклад, рентабельність продажу підвищилася на 11,6 в. п., загальна і чиста рентабельність сукупного та власного капіталу – на 5,1 в. п. Період окупності сукупного капіталу зменшився з 23,1 до 10,6 року, а власного капіталу – з 20,8 до 10,1 року.

Таким чином, за основними показниками майнового стану, платоспроможності, фінансових результатів та рентабельності фінансово-економічний стан СФГ «ХХХ» суттєво поліпшився у 2020 р. порівняно з 2018-2019 рр.

3.2. Оцінювання фінансової стійкості підприємства за системою відносних показників та аналізу типу фінансової стійкості

Аналіз фінансової стійкості суб'єктів господарювання проводиться насамперед за системою фінансово-економічних коефіцієнтів, які характеризують різні аспекти структури та стану активів і пасивів балансу. За методикою, наведеною в додатку К (табл. К.1), проведемо розрахунок і дамо оцінку рівня та динаміки відносних показників, які характеризують фінансову стійкість СФГ «ХХХ» (табл. 3.7). Для розрахунків використано інформацію форми № 1-м «Баланс» за 2018-2020 рр. (додатки В, Г, Д).

Таблиця 3.7

**Відносні показники оцінювання фінансової стійкості СФГ «ХХХ»
за 2018-2020 рр. (станом на кінець року)**

Показник	2018 р.	2019 р.	2020 р.	Відхилення (+, -) 2020 р. від 2018 р.
Показники структури джерел формування капіталу				
Коефіцієнт фінансової автономії	0,917	0,943	0,957	+0,040
Коефіцієнт концентрації позикового капіталу	0,083	0,057	0,043	-0,040
Коефіцієнт фінансового ризику	0,091	0,060	0,045	-0,046
Коефіцієнт фінансової стабільності	10,991	16,602	22,009	+11,018
Коефіцієнт довгострокових зобов'язань	0,227	0	0	-0,227
Коефіцієнт поточних зобов'язань	0,783	1	1	+0,227
Показники стану оборотних активів				
Коефіцієнт маневреності власного капіталу	0,241	0,297	0,364	+0,123
Коефіцієнт забезпеченості оборотних активів власними оборотними коштами	0,733	0,831	0,894	+0,161
Коефіцієнт забезпеченості запасів власними оборотними коштами	0,771	0,973	0,989	+0,218
Коефіцієнт маневреності власних оборотних коштів	0,042	0,068	0,068	+0,026
Показники стану основного капіталу				
Коефіцієнт майна виробничого призначення	0,961	0,942	0,954	-0,007
Коефіцієнт реальної вартості основних засобів	0,673	0,655	0,607	-0,066
Коефіцієнт нагромадження амортизації	0,171	0,215	0,241	+0,070
Коефіцієнт співвідношення оборотних і необоротних активів	0,441	0,508	0,623	+0,182

Результати виконаних розрахунків (табл. 3.7) свідчать про високий рівень фінансової стійкості підприємства за показниками структури джерел формування капіталу. Так, значення коефіцієнта фінансової автономії вказує на те, що на кінець 2020 р. частка власного капіталу у валюті балансу становила 95,7 %. Це на 4,0 в. п. більше порівняно з 2018 р.

Коефіцієнт концентрації позикового капіталу відповідно зменшився з 0,083 до 0,043 і свідчить про низький рівень фінансової залежності підприємства від кредиторів. За коефіцієнтом фінансового ризику в 2018 р. на 1 грн власного капіталу припадало 9,1 коп. позикового капіталу, а в 2020 р. – 4,5 коп. Відповідно значення коефіцієнта фінансової стабільності показує, що в 2018 р. власний капітал перевищував позиковий капітал у 11 разів, а в 2020 р. – у 22 рази. У

цілому динаміка показників структури джерел формування власного капіталу свідчить про зростання рівня фінансової стійкості підприємства за критерієм співвідношення власного і позикового капіталу.

Значення коефіцієнтів довгострокових та поточних зобов'язань характеризують структуру позикового капіталу, в якій частка довгострокових зобов'язань знизилася з 22,7 до 0 %, а поточних зобов'язань – відповідно підвищилася з 78,3 до 100 %, що в цілому позитивно впливає на оцінювання фінансової стійкості підприємства.

Коефіцієнт маневреності власного капіталу підвищився з 0,241 у 2018 р. до 0,364 у 2020 р. та відповідає нормативному значенню ($> 0,1$). На кінець 2020 р. 36,4 % власного капіталу було вкладено в оборотні активи. Отже, підвищується ступінь мобільності власного капіталу, підприємство має більші можливості для фінансування виробничої та інших видів діяльності.

Про високий рівень забезпеченості підприємства власними оборотними коштами свідчать значення коефіцієнтів забезпеченості оборотних активів власними оборотними коштами та забезпеченості запасів власними оборотними коштами. На кінець 2020 р. фактичний рівень першого з них перевищує нормативне значення у 8,9 раза, а другого – відповідно в 9,9 раза.

Значення коефіцієнта маневреності власних оборотних коштів показує, що на кінець 2018 р. серед власних оборотних активів грошові кошти становили 4,2 %, а в 2020 р. цей рівень підвищився до 6,8 %. Отже, зважаючи на позитивну динаміку, підприємство поліпшило характеристику фінансової стійкості щодо забезпеченості високоліквідними оборотними активами.

Коефіцієнт майна виробничого призначення майже не змінився (зменшився з 0,961 до 0,954), тому з погляду забезпеченості активами основної виробничо-господарської діяльності (основними засобами, запасами) підприємство зберігає фінансову стійкість. Коефіцієнт реальної вартості основних засобів зменшився з 0,673 до 0,607, що показує негативну динаміку зниження частки основних засобів у валюті балансу. Коефіцієнт нагромадження амортизації збільшився з 0,171 до 0,241, що свідчить про погіршення

функціонального стану основних засобів.

За динамікою коефіцієнта співвідношення оборотних і необоротних активів підприємство підвищило рівень забезпеченості необоротних засобів оборотними коштами. Якщо в 2018 р. на 1 грн необоротних активів припадало 0,44 грн оборотних, то в 2020 р. – 0,62 грн.

Отже, за переважною більшістю відносних показників підприємство є фінансово стійким із позитивною динамікою.

За інформацією форми № 1-м «Баланс» за 2018-2020 рр. (додатки В, Г, Д) визначимо і проаналізуємо тип фінансової стійкості СФГ «ХХХ» (табл. 3.8). Для розрахунків використаємо методику, наведену в додатку Л.

Таблиця 3.8

**Визначення та аналіз типу фінансової стійкості СФГ «ХХХ»
за 2018-2020 рр. (станом на кінець року), тис. грн**

Показник	2018 р.	2019 р.	2020 р.	Відхилення (+,-) 2020 р. від 2018 р.
Власні оборотні кошти	12049,7	15452,4	20415,6	+8365,9
Довгострокові кредити банків	-	-	-	-
Короткострокові кредити банків	2000,0	2000,0	2050,0	+50,0
Запаси	15619,7	15875,9	20870,4	+5250,7
Наявність власних оборотних коштів і довгострокових кредитів банків для формування запасів	12049,7	15452,4	20415,6	+8365,9
Загальна величина джерел формування запасів	14049,7	17452,4	22465,6	+8415,9
Нестача (-) власних оборотних коштів для формування запасів	-3570,0	-423,5	-454,8	+3115,2
Нестача (-) власних оборотних коштів і довгострокових кредитів банків для формування запасів	-3570,0	-423,5	-454,8	+3115,2
Надлишок (+), нестача (-) загальної величини джерел формування запасів	-1570,0	+1576,5	+1595,2	+3165,2
Тип фінансової стійкості	кризовий фінансовий стан	нестійкий фінансовий стан	нестійкий фінансовий стан	×
Коефіцієнт забезпеченості запасів відповідними джерелами формування	0,899	1,129	1,076	×
Надлишок (+), нестача (-) відповідних джерел формування на 1 грн запасів, грн	-0,10	+0,13	+0,08	×

За результатами проведених розрахунків (табл. 3.8) із визначення типу фінансової стійкості за зростання у 2020 р. порівняно з 2018 р. вартості запасів на 5250,7 тис. грн підприємство збільшило величину власних оборотних коштів на 8365,9 тис. грн. Довгострокові кредити банків підприємство не використовує, а короткострокові кредити збільшилися з 2000,0 тис. грн у 2018-2019 рр. до 2050,0 тис. грн у 2020 р.

У підсумку нестача власних оборотних коштів для формування запасів збільшилася на 3115,2 тис. грн. Нестача загальної величини джерел формування запасів у сумі 1570,0 тис. грн у 2018 р. засвідчила кризовий тип фінансової стійкості СФГ «XXX», а в 2019-2020 рр. вже був надлишок загальної величини джерел формування запасів (відповідно 1576,5 і 1595,2 тис. грн), що є ознакою нестійкого фінансового стану.

Зниження коефіцієнта забезпеченості запасів власними оборотними коштами з 1,129 у 2019 р. до 1,076 у 2020 р., а також надлишку загальної величини джерел формування на 1 грн запасів з 0,13 до 0,08 грн свідчить про негативну динаміку фінансової стійкості підприємства за критерієм достатності джерел формування запасів.

3.3. Розрахунок і факторний аналіз порогу рентабельності та запасу фінансової стійкості

За інформацією форми № 2-м «Звіт про фінансові результати» за 2018-2020 рр. (додатки В, Г, Д) проведемо розрахунок і розкриємо економічний зміст показників порогу рентабельності та запасу фінансової стійкості підприємства (табл. 3.9). Методика визначення вихідної інформації та формули розрахунку показників порогу рентабельності та запасу фінансової стійкості наведені в додатку М.

Таблиця 3.9

Показники порогу рентабельності та запасу фінансової стійкості
СФГ «XXX» за 2018-2020 рр.

Показник	2018 р.	2019 р.	2020 р.	Відхилення (+,-) 2020 р. від 2018 р.	
				абсо- лютне	віднос- не, %
Операційний дохід, тис. грн	22892,1	25681,6	23495,1	+603,0	+2,6
Операційні витрати, тис. грн	19963,4	23204,3	17792,6	-2170,8	-10,9
у тому числі:					
а) змінні витрати	19467,8	22742,5	17240,0	-2227,8	-11,4
б) постійні витрати	495,6	461,8	552,6	+57,0	+11,5
Фінансовий результат від операційної діяльності: прибуток, тис. грн	2928,7	2477,3	5702,5	+2773,8	+94,7
Маржинальний дохід, тис. грн	3424,3	2939,1	6255,1	+2830,8	+82,7
Частка (коефіцієнт) маржинального доходу в операційному доході	0,149	0,114	0,266	+0,117	+78,5
Поріг рентабельності, тис. грн	3326,2	4050,9	2077,4	-1248,8	-37,5
Частка порогу рентабельності в операційному доході, %	14,5	15,8	8,8	-5,7	×
Зона фінансової стійкості, тис. грн	19565,9	21630,7	21417,7	+1851,8	+9,5
Запас фінансової стійкості, %	85,5	84,2	91,2	+5,7	×

За інформацією табл. 3.9 у 2020 р. порівняно з 2018 р. за збільшення операційного доходу на 603,0 тис. грн (2,6 %) операційні витрати зменшилися на 2170,8 тис. грн (10,9 %). Підсумком такої динаміки стало збільшення прибутку від операційної діяльності на 2773,8 тис. грн, що становить 94,7 %. Серед операційних витрат змінні витрати зменшилися на 2227,8 тис. грн (11,4 %), а постійні – зросли на 57,0 тис. грн (11,5 %).

Позитивним із погляду динаміки фінансової стійкості підприємства є зменшення показника порогу рентабельності (на 1248,8 тис. грн, або 37,5 %) та зниження його частки в операційному доході з 14,5 до 8,8 % (на 5,7 в. п.). Тобто, якщо в 2018 р. для покриття операційних витрат використовувалася сума операційного доходу, що становила 14,5 % від фактичного доходу, то вже в 2020 р. – відповідно 8,8 %.

Запас фінансової стійкості підвищився з 85,5 % у 2018 р. до 91,2 % у 2020 р., проте в 2019 р. спостерігалось зниження до 84,2 %. Рівень показника

залишається високим і свідчить про стабільність роботи підприємства за критерієм забезпечення прибутковості операційної діяльності.

За формулою (3.1) будується модель факторного аналізу показника порогу рентабельності:

$$ПР = \frac{ПВ}{КМД} = \frac{ПВ}{\frac{МД}{ОД}} = \frac{ПВ*ОД}{МД} = \frac{ОД*ПВ}{ОД-ЗВ} \quad (3.1)$$

де ПР – поріг рентабельності, тис. грн;

ПВ – постійні витрати, тис. грн;

КМД – частка (коефіцієнт) маржинального доходу в операційному доході;

МД – маржинальний дохід, тис. грн;

ОД – операційний дохід, тис. грн;

ЗВ – змінні витрати, тис. грн.

Отже, на зміну показника порогу рентабельності впливають три фактори:

- 1) операційний дохід;
- 2) постійні витрати;
- 3) змінні витрати.

Для проведення факторного аналізу скористаємося способом ланцюгових підстановок, що передбачає розрахунок умовних значень результативного показника.

1. Показник умовний 1:

$$ПР_{ум1} = \frac{ОД_1 * ПВ_0}{ОД_1 - ЗВ_0} \quad (3.2)$$

де ОД₁ – операційний дохід 2020 р., тис. грн;

ПВ₀ – постійні витрати 2018 р., тис. грн;

ЗВ₀ – змінні витрати 2018 р., тис. грн.

$$ПР_{ум1} = \frac{23495,1 * 495,6}{23495,1 - 19467,8} = 2891,3.$$

2. Показник умовний 2:

$$ПР_{ум2} = \frac{ОД_1 * ПВ_1}{ОД_1 - ЗВ_0} \quad (3.3)$$

де $ОД_1$ – операційний дохід 2020 р., тис. грн;

$ПВ_1$ – постійні витрати 2020 р., тис. грн;

$ЗВ_0$ – змінні витрати 2018 р., тис. грн.

$$ПР_{ум2} = \frac{23495,1 * 552,6}{23495,1 - 19467,8} = 3223,8.$$

Загальна зміна (+,-) показника порогу рентабельності в 2020 р. порівняно з 2018 р., тис. грн:

$$\Delta ПР = ПР_1 - ПР_0; \quad (3.4)$$

$$\Delta ПР = 2077,4 - 3326,2 = -1248,8,$$

у тому числі за рахунок факторів:

1) операційного доходу:

$$\Delta ПР_{ОД} = ПР_{ум1} - ПР_0; \quad (3.5)$$

$$\Delta ПР = 2891,31 - 3313,2 = -421,8;$$

2) постійних витрат:

$$\Delta ПР_{ПВ} = ПР_{ум2} - ПР_{ум1}; \quad (3.6)$$

$$\Delta ПР_{ПВ} = 3223,85 - 2891,31 = +332,5;$$

3) змінних витрат:

$$\Delta ПР_{ЗВ} = ПР_1 - ПР_{ум2}; \quad (3.7)$$

$$\Delta ПР_{ЗВ} = 2075,7 - 3223,85 = -1148,1.$$

Отже, зменшення порогу рентабельності в 2020 р. порівняно з 2018 р. на 1148,1 тис. грн відбулося під впливом таких факторів. За рахунок збільшення операційного доходу на 603,0 тис. грн (2,6 %), а також зменшення змінних витрат на 2227,8 тис. грн (11,4 %) поріг рентабельності зменшився відповідно на 421,8 і 1148,1 тис. грн. Унаслідок же збільшення постійних витрат на 57,0 тис. грн (11,5 %), поріг рентабельності зріс на 332,5 тис. грн. Таким чином, головним фактором зменшення порогу рентабельності стало скорочення змінних витрат.

За формулою (3.8) будується модель факторного аналізу показника запасу фінансової стійкості:

$$ЗЗФС = \frac{ОД-ПР}{ОД} * 100 = \frac{ОД - \frac{ОД*ПВ}{ОД-ЗВ}}{ОД} * 100 = \left(1 - \frac{ПВ}{ОД-ЗВ}\right) * 100 = \frac{ОД-ПВ-ЗВ}{ОД-ЗВ} * 100. \quad (3.8)$$

Отже, на зміну показника запасу фінансової стійкості впливають три фактори:

- 1) операційний дохід;
- 2) постійні витрати;
- 3) змінні витрати.

1. Показник умовний:

$$ЗФС_{ум1} = \frac{ОД_1 - ПВ_0 - ЗВ_0}{ОД_1 - ЗВ_0} * 100, \quad (3.9)$$

де $ОД_1$ – операційний дохід 2020 р., тис. грн;

$ПВ_0$ – постійні витрати 2018 р., тис. грн;

$ЗВ_0$ – змінні витрати 2018 р., тис. грн.

$$ЗФС_{ум1} = \frac{23495,1 - 495,6 - 19467,8}{23495,1 - 19467,8} * 100 = 87,7.$$

2. Показник умовний 2:

$$ЗФС_{ум2} = \frac{ОД_1 - ПВ_1 - ЗВ_0}{ОД_1 - ЗВ_0} * 100, \quad (3.10)$$

де $ОД_1$ – операційний дохід 2020 р., тис. грн;

$ПВ_1$ – постійні витрати 2020 р., тис. грн;

$ЗВ_0$ – змінні витрати 2018 р., тис. грн.

$$ЗФС_{ум2} = \frac{23495,1 - 552,6 - 19467,8}{23495,1 - 19467,8} * 100 = 86,3.$$

Загальна зміна (+,-) показника запасу фінансової стійкості в 2020 р. порівняно з 2018 р., в. п:

$$\Delta ЗФС = ЗФС_1 - ЗФС_0, \quad (3.11)$$

$$\Delta ЗФС = 91,2 - 85,5 = 5,7.,$$

у тому числі факторів:

1) операційного доходу:

$$\Delta ЗФС_{ОД} = ЗФС_{ум1} - ЗФС_0; \quad (3.12)$$

$$\Delta ЗФС_{ОД} = 87,7 - 85,5 = +2,2.;$$

2) постійних витрат:

$$\Delta \Phi C_{\text{ПВ}} = \Phi C_{\text{УМ2}} - \Phi C_{\text{УМ1}} ; \quad (3.13)$$

$$\Delta \Phi C_{\text{ПВ}} = 86,3 - 87,7 = -1,4;$$

3) змінних витрат:

$$\Delta \Phi C_{\text{ЗВ}} = \Phi C_1 - \Phi C_{\text{УМ2}} ; \quad (3.14)$$

$$\Delta \Phi C_{\text{ЗВ}} = 91,2 - 86,3 = +4,9.$$

Отже, запас фінансової стійкості підприємства підвищився з 85,5 % у 2018 р. до 91,2 % у 2020 р., тобто на 5,7 в. п. За рахунок збільшення операційного доходу на 603,0 тис. грн (2,6 %), а також зменшення змінних витрат на 2227,8 тис. грн (11,4 %) запас фінансової стійкості підвищився відповідно на 2,2 і 4,9 в. п. Унаслідок же збільшення постійних витрат на 57,0 тис. грн (11,5 %), запас фінансової стійкості знизився на 1,4 в. п. Таким чином, головним фактором позитивної динаміки запасу фінансової стійкості стало скорочення змінних витрат.

Фінансова стійкість підприємства є важливим чинником, що визначає рівень кредитоспроможності суб'єкта господарювання. Проведемо оцінювання фінансового стану боржника – юридичної особи СФГ «ХХХ», визначивши його клас залежно від значення інтегрального показника (табл. 3.10). Вихідною інформацією є форма № 1-м «Баланс» і форма № 2-м «Звіт про фінансові результати» за 2018-2020 рр. (додатки В, Г, Д).

Отже, з чотирьох фінансових показників у 2019-2020 рр. для трьох із них встановлені максимальні значення показників X_i (показників капіталу ($МК_1$), покриття боргу прибутком до оподаткування ($МК_3$), частки не операційних елементів балансу ($МК_{13}$)). Поліпшилося оцінювання показника капіталу (з 0,843 у 2018 р. до 0,915 у 2019-2020 рр.) та показника покриття боргу прибутком до оподаткування (з 0,966 у 2018 р. до 1,118 у 2019-2020 рр.), а оцінювання інших показників не змінилося.

Розраховане значення інтегрального показника фінансового стану боржника – юридичної особи (+4,215 у 2018 р. і +4,344 у 2019-2020 рр.) вказує на високий клас кредитоспроможності СФГ «ХХХ» – 2. Ймовірність дефолту боржника – юридичної особи коливається від 1,4 до 2,3 %. Таким чином,

Таблиця 3.10

**Фінансові показники (K_i), відповідні їм показники (X_i) і клас боржника –
СФГ «XXX» за 2018-2020 рр.**

Назва фінансового показника	2018 р.		2019 р.		2020 р.	
	Значення K _i , %	Значення X _i	Значення K _i , %	Значення X _i	Значення K _i , %	Значення X _i
Показник капіталу (МК ₁)	91,7	0,843	94,3	0,915	95,7	0,915
Показник покриття боргу прибутком до оподаткування (МК ₃)	91,4	0,966	202,1	1,118	786,2	1,118
Показник заборгованості (МК ₇)	5,5	0,550	3,6	0,550	3,3	0,550
Показник частки не-операційних елементів балансу (МК ₁₃)	0	0,339	0	0,339	0	0,339
Інтегральний показник фінансового стану боржника – юридичної особи	×	+4,215	×	+4,344	×	+4,344
Клас боржника – юридичної особи	×	2	×	2	×	2
Коефіцієнт ймовірності дефолту боржника – юридичної особи	×	0,014-0,023	×	0,014-0,023	×	0,014-0,023

результати визначення класу боржника – юридичної особи за системою фінансових показників дають змогу зробити висновок про стійкий фінансовий стан та високий рівень кредитоспроможності підприємства з позитивною динамікою.

У цілому збереження високого рівня фінансової стійкості СФГ «XXX» передбачає:

- випереджальне зростання власного капіталу порівняно зі зростанням позикового капіталу;
- випереджальне зростання власних оборотних коштів порівняно зі зростанням запасів (а за необхідності й залучення довгострокових і короткострокових кредитів банків);
- підтримання високого рівня прибутковості операційної діяльності завдяки більш швидкому зростанню доходів порівняно з витратами.

ВИСНОВКИ

Результати дослідження теоретичних і практичних аспектів методики обліку власного капіталу та аналізу фінансової стійкості підприємства дають змогу зробити наступні висновки:

1. Трамбування поняття «власний капітал» у науково-економічній літературі дає підстави стверджувати про суперечливість його визначення. Це зумовлено відсутністю єдиного погляду на поняття капітал і, відповідно, на природу трактування капіталу. Опрацювавши низку різних точок зору, пропонуємо таке визначення: власний капітал – це сукупність засобів, які вносяться засновниками підприємства, та отримання засобів у вигляді прибутку за рахунок їх використання.

Від оцінки активів та зобов'язань залежить сума, за якою власний капітал відображається у балансі. Сукупна сума власного капіталу лише випадково може відповідати сукупній ринковій вартості активів підприємства чи сумі, яку можна вилучити шляхом продажу активів частинами або підприємства в цілому.

2. Дослідження історичного аспекту обліку статутного капіталу дає змогу виділити деякі з основних його проблем, які і зараз є актуальними: використання статичної або динамічної концепції ведення обліку статутного капіталу, формування статутного капіталу – в розмірі оголошеного чи фактично внесеного капіталу; дискусійність двох понять «статутний фонд» і «статутний капітал». Також поки що остаточно не вирішено на законодавчому рівні проблему оцінки внесків до статутного капіталу. Засновники сільських господарств можуть самі встановлювати критерії, за якими буде здійснюватися оцінка їх внесків. Як правило, це потрібно оформляти відповідними актами оцінки і приймання-передачі до статутного капіталу. Отже, засновники при створенні підприємства можуть на власний розсуд завищувати або занижувати свої активи.

3. Об'єктом дослідження є С(Ф)Г «ХХХ», господарська діяльність якого спрямована на виробництво, вирощування сільськогосподарської продукції, в тім числі й з використанням земельної ділянки, наданої для цих цілей, а також

переробка, зберігання, транспортування та реалізація виробленої ними продукції задля отримання прибутку на вкладений капітал, для задоволення соціально-економічних інтересів та потреб власника господарства і його членів.

У С(Ф)Г «ХХХ» облік власного капіталу та його структурних елементів ведеться згідно законодавчої бази. Згідно з фінансовою звітністю зареєстрований капітал не змінювався протягом періоду дослідження.

4. За результатами горизонтального і вертикального аналізу майна позитивними характеристиками майнового стану підприємства є:

- у 2020 р. порівняно з 2018 р. вартість майна збільшилася на 5400,3 тис. грн, або 9,8 %, що свідчить про нарощування майнового потенціалу підприємства. Темп приросту майна (9,8 %) перевищив макроекономічний показник рівня інфляції (9,3 % у 2019-2020 рр.). У результаті відбулося зростання реальної вартісної оцінки активів на 0,5 %;

- серед видів оборотних активів найбільший темп зростання мають гроші та їх еквіваленти (3 рази), їх частка в майні станом на кінець 2020 р. підвищилася до 2,2 %.

Водночас є й негативні характеристики майнового стану, зокрема:

- у складі необоротних активів вартість основних засобів зменшилася на 335,2 тис. грн, або 0,9 %. Це свідчить про погіршення матеріальних умов для розширення основної діяльності підприємства;

- вартість готової продукції і товарів збільшилася на 1635,7 тис. грн (18,6 %), їх частка в майні зросла на 1,3 в. п., що може свідчити про зниження ефективності маркетингової політики підприємства;

- поточна дебіторська заборгованість зросла на 300,0 тис. грн (54,6 %), проте її частка в майні залишається низькою.

Левову частку власного капіталу становить нерозподілений прибуток (99,98 %). За період з 2018 по 2020 рр. цей вид власного капіталу зріс на 7349,6 тис. грн (14,6 %), а вартість зареєстрованого (пайового капіталу) не змінилася.

Значення коефіцієнта абсолютної ліквідності в період 2018-2020 рр. зросло

в 4,2 раза. Рівень покриття поточних зобов'язань і забезпечень високоліквідними оборотними активами в 2018 р. становив 12,2 %, 2019 р. – 33,7 %, а в 2020 р. – 50,8 %. Порівняння цього показника з нормативним значенням свідчить про недостатню грошову платоспроможність підприємства в 2018 р. та високий рівень платоспроможності в 2019-2020 рр.

5. Результати виконаних розрахунків свідчать про високий рівень фінансової стійкості підприємства за показниками структури джерел формування капіталу. Так, значення коефіцієнта фінансової автономії вказує на те, що на кінець 2020 р. частка власного капіталу у валюті балансу становила 95,7 %. Це на 4,0 в. п. більше порівняно з 2018 р.

6. Комплексний аналіз власного капіталу та фінансової стійкості С(Ф)Г «ХХХ» дозволив зробити наступні пропозиції:

- зберегти тенденцію до збільшення нерозподіленого прибутку. Це можливо зробити за допомогою оптимізації всіх витрат підприємства, наприклад, раціонально використовувати матеріальні ресурси, не допускати понаднормативних залишків матеріальних ресурсів на складі, підвищувати продуктивність праці виробничого персоналу;

- для підвищення ступеня захисту власного капіталу підприємству необхідно створити резервний капітал;

- збереження високого рівня фінансової стійкості підприємства передбачає: випереджальне зростання власного капіталу порівняно зі зростанням позикового капіталу; випереджальне зростання власних оборотних коштів порівняно зі зростанням запасів (а за необхідності й залучення довгострокових і короткострокових кредитів банків); підтримання високого рівня прибутковості операційної діяльності завдяки більш швидкому зростанню доходів порівняно з витратами.

Підводячи підсумок, варто зазначити, що запропоновані заходи допоможуть С(Ф)Г «ХХХ» підвищити ефективність його управління, а саме ділову активність та рівень рентабельності, продовжувати залишатись фінансово стійким та стабільним підприємством, зберігаючи довіру кредиторів.